

ГРОМАДА

ПРОБЛЕМИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЖИТТЯ

ВИДАВЕЦЬ І ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР
ІНЖ. С. СОЗОНТІВ

ВИХОДИТЬ
ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ

N° 3-4

ГРОМАДА

COLLECTION
MI-MENSUELLE

EDITIONS FRANCO-UKRAINIENNES
FONDATEUR S SOZONTIV

ADRESSE : HROMADA
5, RUE GASNIER GUY, PARIS XX.

45 frs.

I. P. O.

МІЖНАРОДНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ДЛЯ БІЖЕНЦІВ

S. E. l'Ambassadeur HENRY PONSOT
Голова Підготовчої Комісії I. P. O.

ПЕРЕДПЛАТА : КВАРТАЛЬНО ..... 150 фр.
ПІВРІЧНО ..... 270 фр.
C. C. PARIS 565.800 НА РІК ..... 500 фр.

1948

С.А.

Палата колишньої Ліги Націй у Женеві — Осідок І. Р. О.

ВІД НАНСЕНА ДО І.Р.О.

Політична еміграція відома не віднині, але вона набрала масових розмірів щойно після першої світової війни. Колишній еміграційний виїжджала лише політична верхівка — це так було в початках 18 століття з українською еміграцією під проводом Орлика — при кінці того ж століття з французькою еміграцією, в минулому столітті — з польською.

Інші розміри прийняла політична еміграція наших часів. В 1919 р. одна українська бригада перейшла на чехо-словацьку територію, в 1920 р. — ціла українська армія на польську. Того самого року схоронилася до Царгороду армія Врангеля, а інші російські протибільшовицькі армії перейшли кордон сусідніх держав. 1921 р. з'явилася грузинська еміграція. Після турецької перемоги над Грецією, 1922 р., втекли з Малої Азії греки, вслід за ними вірмени. Повоєнні зміни кордонів привели до великої еміграції болгарів, турків, мадярів. Асиро-халдейці, невеличкий християнський народ, виемігрували 1925 р. з Туреччини до Іраку,

згодом до Сирії. Від 1933 р. почалася втеча жидів з Німеччини, 1935 р. приєдналися до них біженці з Сарської області, що верталися під німецьку владу. Еспанська громадянська війна залила Францію еспанськими біженцями. Німецькі офензиви під час другої світової війни спричинили досить поважні біженецькі рухи — під кінець війни мільйони мешканців східної та середньої Європи пустилися в мандрівку на Захід. Ця еміграція не перша, але без сумніву найчисленніша; в порівнанні з нею, бліднуть цифри з 1921 року: 170 тисяч росіян, українців та інших східноєвропейських народів, 155 тисяч греків та вірмен, 75 тисяч турків.

* * *

Поява стокількадесяти тисяч біженців з Криму, 1920 р., в Царгороді, висунула низку важких питань: санітарних, суспільно-господарських, правних. Як забезпечити цих людей перед пошестями, голодом та холодом? Де примістити їх? Хто виставить їм паш-

порти, з якими вони могли б виїхати до країв, де можуть знайти працю? Хто zapewнить життя тим, що не можуть самі запрацювати на свій прожиток?

Ціх питань не міг розв'язати ані турецький уряд, ані альянтська окупаційна влада — це були міжнародні питання, тому ними зайнялася Ліга Націй. Вона призначила відомого норвезького бігунового подорожника, доктора Нансена, високим комісарем для біженців, доручаючи йому узгодити працю різних добродійних організацій, які взялися допомагати біженцям.

Найголовнішим завданням було знайти заробіток для біженців. Тому міжнародній уряд для біженців належав від 1924 до 1928 р. до Міжнародного Бюро Праці; сам др. Нансен займався правними й політичними питаннями та підлягав безпосередньо Лізі Націй. Велика залежність від Ліги Націй в'язала свободу рухів та утруднювала працю, тому 1931 р. створено автономний «Міжнародний Офіс для Біженців» з правовою особовістю, який діяв самостійно і лише раз в рік складав звіт Лізі Націй. Його названо «Офісом Нансена» — для вшанування пам'яті високого комісара, що помер 1930 р. 1933 р. урегульовано становище біженців окремим договором. Держави, що підписали той договір, погодилися визнавати міжнародній біженецький («нансенівський») паспорт та признавати, на їхній території, біженцям такі права, які вони признавали громадянам якихбудь чужих держав.

1938 р. створено другу подібну міжнародню установу, т. зв. Міжурядовий Комітет, що заопікувався біженцями з Німеччини, яких щораз то більше напливало до демократичних держав. Після другої світової війни Міжурядовий Комітет продовжував свою працю, опікуючись довобними біженцями.

Але в тому часі появилася нова

хвиля біженців, більша як усі дотогочасні — з країв «звільнених» радянською армією. Тимчасово зайнялося ними французьке, американське та британське військове управління в Німеччині й Австрії та У. Н. Р. Р. А. — (міжнародня організація для країн, знищених війною). Біженці, що жили в таборах, не лише користувалися

MARCEL PAON

б. Представник Ліги Націй для біженців у Франції.

матеріальною опікою У. Н. Р. Р. А. але й підлягали їй правно, як адміністративній владі.

Такий стан не міг тривати довго, бо У. Н. Р. Р. А. не могла дати біженцям правної опіки, маючи виключно матеріальні завдання — зрештою її дні були почислені. Кінець-кінцем долею біженців зайнялися представники держав у Об'єднаних Націях. Був це твердий горіх. Відкіля взяти грошей, щоб утримати мільйон людей по табо-

рах? Де поселити їх, чим перевезти? Та чи й варто посвятити їм стільки грошей і труду — чи не втекли вони лише тому, що співпрацювали з німецькими окупантами?..

Більшовицькі дипломати вміли ловити рибу в тій каламутній воді сумнівів та підозр — над біженцями зависло марево насильної репатріації. Але здорова совість культурного світу таки перемогла — новим біженцям признано право азилю. 12 лютого 1946 Загальні Збори Об'єднаних Націй вирішили, що не можна змушувати ніяких скитальців, силою повертатись додому, за винятком воєн-

них злочинців та коляборантів, які мають стати перед судом. Господарсько-суспільна Рада Об'єднаних Націй, якій Загальні Збори доручили розглянути детально ту справу, де організували окрему комісію, у якій більшовики знову повели гостру атаку проти скитальців, але без успіху. 16 грудня 1946 Загальні Збори Об'єднаних Націй таки прийняли конституцію нової Міжнародної Організації для Біженців (І. Р. О. — в англійському скороченні) та договір про тимчасове урухомлення тієї установи. В 1947 р. І. Р. О. перебрало опіку над усіма скитальцями, від УНРРА та від Міжурядового Комітету.

У С Т Р І Й   І. Р. О.

І. Р. О. — міжнародня організація, її членами є держави. Її працею керують три органи: Генеральна Рада, Виконавчий Комітет та Генеральний директор.

Генеральну Раду складають представники всіх членів, кожний з них має один голос. Вона збирається на звичайні збори щонайменше раз у рік (у перших трьох роках — по два рази).

Генеральна Рада вибирає на два роки Виконавчий Комітет, складений з 9-ох членів, який в часі між зборами Генеральної Ради вирішує пильні справи, опісля Рада вдруге розглядає їх, на найближчих зборах. Комітет збирається звичайно двічі в місяць. Він може оглядати табори та збірні осередки скитальців і на основі своїх спостережень давати вказівки генеральному директору.

Генеральний директор, що його іменує Генеральна Рада, керує всією працею Організації, згідно з постановами Генеральної Ради й Виконавчого Комітету. Він приймає та звільняє працівників І. Р. О., яких добирають по змозі рівномір-

но з різних країн. Біженці можуть займати між персоналом І. Р. О. лише нижчі становища.

З огляду на ощадність, І. Р. О. звільнило поважну кількість своїх урядовців. 31 жовтня 1947 залишилось було їх 1.863. Між ними було найбільше англійців — 742, далі йшло 335 американців, 205 французів, 124 голандців, 108 бельгійців і так далі. З народів Східної Європи працювало в ІРО 49 поляків, 30 чехів та словаків, 3 югослав'яни, 2 латиші, 1 маляр, крім того 26 людей без громадянства (бездержавників). Звичайно, ця статистика стверджує державну приналежність, не національну.

Урядовці І. Р. О. поділені на 15 службових ступенів, з річною оплатою 1.300 до 8.000 доларів.

* * *

Поки той устрій ввійде в життя, Організацією керує покищо Підготовча Комісія, в якій кожний член має один голос. Головою Підготовчої Комісії є французький амбасадор Понсо. Обов'язки генерального директора виконує тепер

виконавчий секретар, іменованій Підготовчою комісією; виконавчим секретарем є тепер американець п. Тук.

І. Р. О. має централю в Женеві; а в поодиноких державах, в порозумінні з їхніми урядами, творить

І. Р. О. свої представництва, для опіки над біженцями, які там живуть. І. Р. О. має право заключати міжнародні договори з урядами поодиноких держав — у справі опіки над біженцями, розміщення і транспортування біженців; тощо.

ПРОВІД І. Р. О.

Другий з правого боку амбасадор Н. Ponsot, Голова Підготовчої Комісії, третій W. H. Tuck, виконавчий секретар, четвертий Sir A. Röquier, заступник виконавчого секретаря.

АДРЕСИ БЮР І. Р. О.

ЦЕНТРАЛІЯ :

Виконавчий секретар : Mr. W. H. Tuck, Palais des Nations, Genève, Suisse.

Фінансові дорадники : Robson, Morrow Co, 59, New Cavendish Street, London, W. 1, Grande Bretagne.

АВСТРІЯ :

Шеф Бюра Colonel Charles S. Miller, Stalinplatz 11, Wien 4, Autriche.

БЕЛЬГІЯ : Шеф Бюра M. Albrt Herment, 28, rue de la Loi, Bruxelles, Belgique.

БРАЗИЛІЯ : Шеф Бюра M. Carvalho, Rua Santa Luzia 799, Sala 1602, Rio de Janeiro, Brésil.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ : Шеф Бюра Mr. Leslie Dow, 19, Hill Street, Berkeley Square, London,

W. 1, Grande Bretagne.

ВЕНЕСВЕЛІЯ : Шеф Бюра General Vincent Meyer, c/o American Embassy, Caracas, Vénézuéla.

ГОЛАНДІЯ : Шеф Бюра Dr. H. M. Sark, St Hoenstraat 1, La Haye, Hollande.

ДАЛІВНІЙ СХІД : Шеф Бюра Mr. Jennings Wong, c/o UNRRA, 370 North Soochow Road, Shanghai, Chine.

З'ЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ АМЕРИКИ : Шеф Бюра General Walter Wood, Room 330, 1344, Connecticut Avenue N. W., Washington 25 D. C., Etats Unis.

ІТАЛІЯ : Шеф Бюра Mr. S. M. Keeny, INR Building, Via S. Nicola Da Tolentino 78, Roma, Italie.

КАНАДА : Шэф Бюра Mr. James Colley, Room 202, 100 Spark Street, Ottawa, Ontario, Canada.

НІМЕЧЧИНА : Шэф Бюра в Арольсен Mr. R. Flohr, APO 171, US Army, Arolsen, Allemagne.

Подорожнє Бюра : Miss A. Hardy, Allied Control Authority Building, Room 115, APO 742, US Army, Berlin, Allemagne.

Шэф на Британську зону: Major-General E. Fanshawe, 400 PCIRO Headquarters, BAOR, Lemgo, Allemagne.

Спеціальний делегат General John Wood, PCIRO, c/o DP Branch, Civil Affairs Division, EUCOM, APO 757, US Army, Frankfurt, Allemagne.

Подорожнє Бюра : Mr. Joerg. Зв'язкове Бюра : Mr. Hyde PCIRO Liaison Office, Hq., EUCOM, APO 757, US Army, Frankfurt, Allemagne.

Шэф на французьку зону: M. A. Poignant, SP, 51098, par BPM 507, Neuenburg, Allemagne.

Шэф на американську зону: Mr. Paul Edwards,

US Zone Germany, APO 403, US Army, Heidelberg, Allemagne.

ПОЛЬЩА : Шэф Бюра Mr. John Widdicombe, 35, ul. Hoza, Varsovie, Pologne.

СЕРЕДНІЙ СХІД : Шэф Бюра Brig. M. S. Lush, 8, Sharia Dar El Shifa, Garden City, Le Caire Egypte.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА : Шэф Бюра Mr. R. Collins, Prikopy 3, Praha 1, Tchecoslovaquie.

ШВАЙЦАРІЯ : Шэф Бюра M. G. Zwerner, Swiss Office, Rooms 121-126, Palais Wilson, Genève, Suisse.

ФРАНЦІЯ : Шэф Бюра M. le Gouverneur Valentin Smith, 7, rue Copernic, Paris 16, France.

ЮГОСЛАВІЯ : Шэф Бюра M. K. W. C. Sinclair Loutit, Banjickich Zrtava Ulica 7, Belgrade, Yougoslavie.

Б Ю Д Ж Е Т І. Р. О.

На бюджетовий рік 1947-48 ІРО передбачає 117 мільйонів доларів видатків. З того припадає 13 і пів мільйона на адміністративні видатки — платні для урядовців, поїздки тощо, понад 3 і пів мільйона на закупку й утримання авт. Решта призначена на допомогу скитальцям : майже 81 мільйон на удержання скитальців (в тому 76 мільйонів на прожиток, 3 міл. на грошеві підмоги біженцям в Західній Європі, Чехо-Словаччині й Північній Африці, три чверті

мільйона на фаховий вишкіл і перевишкіл, 900 тисяч на лікарську опіку), майже 4 мільйони на репатріацію, понад 14 і пів мільйона на улаштування скитальців у чужих краях, 145 тисяч на короткочинцеві позички для скитальців, що бажають улаштуватись в тих краях, де живуть. Як бачимо, одна сьома йде на адміністративні видатки, майже дві треті на утримання скитальців, лише одна восьма на переселення й улаштування.

Бюджет на 1948-49 рік куди

ВИДАТКИ І. Р. О.

(В американських доларах)

	1947-48	1948-49
Адміністрація	13.611.719	12.943.004
Авта	3.760.380	3.554.229
Утримання й опіка	80.870.461	75.033.175
Репатріація	3.850.930	2.371.650
Поселення й устаткування	14.669.070	55.980.000
Короткочинцеві позички	145.000	145.000
Резерви на непередбачене	.	5.000.000
	<hr/>	<hr/>
	117.007.560	155.027.058

вищий — 155 мільйонів доларів. Видатки на утримання зменшено в ньому на 75 мільйонів (цебто з двох третіх на половину всього бюджету), зате видатки на переселення й устаткування піднесено більше ніж тричі—до 56 мільйонів. Крім того внески від усіх нових членів призначено згори на устаткування. Чим більше скитальців

І. Р. О. переселить, тим менше треба буде витрачати на утримання в таборах.

Відкіля І. Р. О. бере гроші на ці всі потреби? Складають їх члени Організації держави, що добровільно погодилися допомогти біженцям, розділяючи кожного року суму видатків на цю ціль в такому відношенні (див. таблицю).

ПРИБУТКИ І. Р. О.

Назва держави	Покриває видатки ІРО (у відсотках)		Зобов'язалися вплатити до І. Р. О.	Вплатили до І. Р. О.
	адміністра- тивні	допомогові		
Держави, що рати- фікували (оста- точно прийняли) конституцію ІРО				
Австралія	1,97	1,76	2.753.224,80	688.306,20
Бельгія	1,35	1,—	1.575.405,—	23.192,0
Канада	3,20	3,50	5.440.717,50	1.360.179,38
Китай	6,—	2,50	4.064.512,50	1.016.128,13
Сполучені Держави	39,89	45,75	71.024.898,75	35.512.44,21
Франція	6,—	4,10	6.481.480,50	285.458,33
Гватемала	0,05	0,04	62.824,20	600,—
Ісландія	0,04	0,02	32.132,10	8.033,02
Норвегія	0,50	0,4	688.666,20	173.174,05
Нова Зеландія	0,50	0,44	688.666,20	688.666,20
Голандія	1,40	0,90	1.426.744,50	
Домініканська Республіка	0,05	0,04	62.824,20	15.706,05
Великобританія	11,48	14,75	22.832.463,75	4.030.000,—
	72,43	75,24	117.134.560,20	43.801.893,67
Держави, що ли- ше підписали кон- ституцію І. Р. О.				
Аргентина	1,85	1,50	2.354.707,50	
Болівія	0,08	0,07	109.582,35	
Бразилія	1,85	1,50	2.354.707,50	
Гондурас	0,04	0,02	32.132,10	
Ліберія	0,04	0,02	32.132,10	
Панама	0,05	0,04	62.824,20	
Перу	0,20	0,17	266.402,85	
	4,11	3,32	5.212.488,60	
РАЗОМ :	76,54	78,56	122.347.048,80	43.801.893,67

Перші дві колони, на долученій таблиці, подають, який відсоток коштів І. Р. О. взяли на себе поодинокі держави. Третя колона подає суму, яку держави зобов'язалися влатити в долярах у відповідному році; остання колона — це сума, що була вплачена, до 4 січня 1948. Як бачимо, видатки І. Р. О. — 117 мільйонів доларів — розділено між 13 держав, які вже остаточно приступили до І. Р. О. Вони покривають коло три четвертини всіх видатків. Дальше йде 7 держав, що їхні представники зголосили приступлення до І. Р. О., але їхня законодавча влада ще того не за-

твердила (не ратифікувала); вони зобов'язалися влатити понад 5 мільйонів. Коли навіть до І. Р. О. приєднаються ще дальші держави, покриваючи бюджет у 100 відсотках, Америка все одно залишиться головною опорою І. Р. О., бо вона покриває майже половину всіх видатків. Тому американські предствники мають, практично, найблиший голос в І. Р. О.

Як бачимо з таблиці, до 4 січня єдина Нова Зеландія влатила цілий свій внесок, Америка половину, інші держави — лише невелику частину.

КИМ ОПІКУЄТЬСЯ І. Р. О. ?

Хто підпадає під опіку І. Р. О.? На те відповідає перший додаток до конституції цієї організації. ІРО ділить скитальців на дві частини : переміщених осіб (по-французьки «персон деплясе», по-англійськи «дісплейсед персон») та на біженців (по-французьки «рефюжіе», по-англійськи «рефюджі»).

Переміщені особи — це ті, що їх Німеччина, її союзники або місцеві уряди, установлені німцями в окупованих краях, силоміць вивезли з їхньої батьківщини : політичні в'язні, вивезені до концентраційних таборів, люди вивезені на роботу до Німеччини.

Біженці — це ті що самі втекли. Це куди ширше і складніше поняття. Туди входять в першу чергу всі довоєнні біженці, жертви гітлерівського й фашистського терору, німецьких союзників та урядів, створених в окупованих краях, жиди, чужинці й бездержавники, що перед війною жили в Німеччині й Австрії, терпіли переслідування й були насильно вивезені, а також воєнні сироти та діти, що їхні батьки пропали без вістки. Накінець це всі ті, що тепер знай-

шлися поза своєю батьківщиною і не можуть або не хочуть користуватись опікою свого уряду. Ця остання група найширша — до неї належать українські біженці.

І. Р. О. зобов'язане сприяти добровільній репатріації біженців та переміщених осіб; воно дає змогу представникам держав, з яких походять біженці, відвідувати табори та інформувати про становище в краю. Знаємо, як виглядали такі інформативні відвідини — і як прикро вони деколи кінчалися для непрошених інформаторів.... Але коли біженець таки відмовляється їхати додому, йому загрожує переслідування за його політичні погляди, народність, вірвизнання або расове походження, тоді ніхто не може змусити його до повороту. Крім того, передвоєнні емігранти і жертви гітлерівських та фашистських переслідувань, можуть відмовитися від повороту з огляду на стан здоров'я або на родинні умови.

* * *

Але з опіки І. Р. О. не користають три групи скитальців — дві

з політичних мотивів, третя з різних.

Перша група — це воєнні злочинці та колаборанти, це люди, які в час другої світової війни помагали ворогові переслідувати цивільне населення або воювати проти аліантів. Зате не належать сюди люди, які під окупацією залишилися на своїх звичайних, мирних, становищах, не виявляючи виразно наміру помагати ворогові проти аліантів ані проти цивільного населення.

Друга група — це члени організацій, що бажають збройною силою повалити теперішній уряд в їхній країні, терористи та люди, які намовляють інших скитальців не вертатися додому. Одним словом — це активні протирадянські елементи.

Третя група — це різні люди, кримінальні злочинці (якщо допустилися злочинів, що підпадають під міжнародню видачу); деякі німці, з другого боку — це люди, що не потребують допомоги І.Р.О., а користуються допомогою своєї держави, що служать у війську або в адміністрації якоїсь чужої держави.

Още єдині моменти, які вирішують про те, хто має право на опіку від І.Р.О.: фінансові, адміністративні чи інші погляди тут ні причому. Коли голова родини має право на опіку, тим правом користуються всі члени родини, хіба що хтось з них втратив те право з причин, що ми їх саме розглянули.

* * *

Урядовцеві І. Р. О., який перевіряє право скитальця на опіку (т. зв. «еліжібіліте») зобов'язаний перевірити, чи той або інший скиталець не є на листі воєнних злочинців, а в сумнівних випадках запитати відповідну міжнародню установу; йому не можна керуватися при тому власним поглядом. Коли виявиться воєнний злочинець, він не арештує ані не видає його,

лише стверджує, що та людина не має права на опіку І. Р. О. і, якщо треба, повідомляє про це відповідну владу.

Перевірка права на опіку виглядає практично так, що урядовець І. Р. О. спершу стверджує, чи скиталець взагалі має право на опіку, а опісля, чи не тратить він того права, хоч відмовляється від повороту додому. Незабаром І. Р. О. видасть окремих підручник, проте, як стверджувати право скитальця на опіку. Крім інструкції, буде в тому підручнику низка практичних прикладів та пояснень про різних народи, з яких походять скитальці.

Коли скиталець вважає, що урядовець І. Р. О. несправедливо відмовив йому право на опіку, він може зробити відклик до окремої півсудової установи, апеляційної ради, якої головою є бельгієць De Baer. Її члени об'їжджатимуть країни, де живуть скитальці, щоб збирати відклики. Як довго відклик не розглянений, скиталець залишається тимчасово в такому стані, як при внесенні відклику.

І. Р. О. — установа не вічна; її завдання кінчається з хвилиною, коли біженці й переміщені особи стануть на власних ногах. Згідно з конституцією, І. Р. О. перестає опікуватися скитальцями:

- 1) які вернуться додому;
- 2) які дістануть чуже громадянство, або і не маючи ніякого громадянства, добре улаштуються та запевнять своє існування; хто підпадає під те й друге поняття — про те рішає І. Р. О.

- 3) Які не хочуть вертатися додому, але й не стараються запрацювати на чужині, які хотіли б жити на ласкавому хлібі.

Таким способом кількість осіб, якими опікується І. Р. О., мусіла б меншати з року на рік. Та виходить навпаки. Українці здавна знали, що воно таке радянська влада, тому масово пішли на чужину ще в 1944 р. Інші народи щойно тепер

переконаються на власній шкірі, яке розкішне життя під режимом «людової демократії», тому що раз то більше біженців пробирається крізь «залізну занавісу».

Це для І. Р. О. прикра несподіванка — воно ж мало заопікуватися лише означеною кількістю скитальців — тими, що знайшлися на скитальщині у хвилині закінчення другої світової війни. Де взяти грошей на нових біженців? І як обрахувати, скільки треба грошей, коли кількість нових біженців невідома, їх що раз то більше. Тому І. Р. О. зобов'язалося помагати на-

разі лише тим новим біженцям, які попали у крайню нужду.

З огляду на те, що І.Р.О., за браком відповідних коштів, не може взяти в майбутньому на матеріальну допомогу нових біженців, треба щоб воно їм забезпечило хоч правну опіку. З приводу цього відбулися на 5-ій сесії Підготовчої Комісії дуже горячі дебати.

Делегації Англосаксонських народів (американці, англійці, канадійці тощо) голосували за усталення дати, після якої нові біженці не можуть розраховувати ні на яку допомогу.

ОПІКА НАД СКИТАЛЬЦЯМИ

Завдання І. Р. О. та давніших міжнародних біженецьких організацій — це запевнити скитальцям подібну опіку, яку мають інші чужинці закордоном від своїх урядів. На чому така опіка полягає? Коли підете до якогонебудь консуляту і запитаете людей, які там чекають, чому вони прийшли? Побачите, як часто мусить людина, що перебуває закордоном, користуватись з допомоги своєї держави — правової, часто матеріальної, духової.

Найголовніша і необхідна для кожного чужинця — це правна опіка. Французька чи інша влада вимагає від кожного чужинця особистого документу, який стверджував би без сумніву ім'я, прізвище, дату і місце народження, родинний стан тощо. Французька влада не береться стверджувати тих даних на основі документів у рідній мові чужинця, бо не розуміє тієї мови, не знає їхньої вартости й вірогідності та компетенції влади, яка виставила документ. Тому чужинець мусить мати паспорт у загальноприйнятій формі, виставлений рідною владою чужинця.

Часто приходится чужинцеві

прохати у своєму консуляті, щоб виставив чи потвердив різні інші документи, потрібні при різних нагодах : шкільні свідоцтва, посвідки професійного знання, метрику шлюбу, свідоцтво моральности тощо. Влада держави, в якій живе, не має змоги сама перевіряти, чи ви справді покінчили в рідному краю таку або іншу школу, чи не були карані тощо; це все треба доказати посвідкою від своєї рідної влади — від свого консуляту.

Щоб господарство не перейшло в чужі руки та щоб місцеве населення не терпіло від чужинецької конкуренції, поодинокі держави накладають на чужинців різні обмеження. Напр., чужинцям не дозволяють працювати в державній адміністрації, у вільних званнях, не дозволяють їм мати власних підприємств (як у Франції), або допускають їх лише до означених професій (напр. в Бельгії — до шахтарства і до хліборобства). Щоб облегшити становище своїх громадян закордоном, держави заключають так званий договір про поселення, яким признають одна одній різні полегшення для громадян — напр. бельгійці мають право

закладати власні підприємства у Франції, французи — в Бельгії.

Трапляється, що місцева влада кривдить чужинця — напр. без причини арештує його, проганяє зі своєї території, забирає йому майно. В такому випадку дипломатичний представник — амбасадор чи посол — бере в оборону покривдженого громадянина своєї держави : протестує перед місцевим урядом проти кривди, домагається відшкодування. Наскільки така оборона потрібна, це залежить від культурного рівня держави. Напр. гостинна, ліберальна Франція шанує людську гідність та людські права всіх чужинців, обмежуючи їхні господарські права лише настільки, наскільки цього вимагає інтерес французької держави та її громадян. В інших державах чужинцеві не раз приходиться просити допомоги свого посла. Така оборона звичайно обмежується до протесту, але деколи доводить до розриву дипломатичних взаємин, до репресій, а то й до війни (напр. воєнна експедиція європейських великодержав, на початку цього століття, до Китаю, де повбивали християнських місіонерів).

Держава дає дозвіл чужинцеві поселитися на своїй території, під умовою, що він заробить на прожиток або живе з капіталу. Але трапляється, що чужинець, який не має майна, тратить здібність до заробітків — коли захворіє, постаріється тощо. Державі звичайно не вистачає грошей, щоб забезпечити сяке-такє існування своїм старцям, інвалідам, сиротам і хворим — вона не думає брати на утримання ще й чужинців. Тому, коли людина попадає у злидні на чужині, вона мусить просити допомоги у свого консула. Коли йде лише про хвиливу скруту, коли чужинець надіється, що незабаром зможе дальше заробляти на прожиток, консул дає йому грошеву допомогу. Колиж він непрацездат-

ний раз на все, або на довгі роки — тоді консул висилає його до батьківщини, на державні кошти. Якщо чужинець не може їхати сам (напр. дитина, божевільний, важко хворий), консул дає йому ще й супровідника.

Деякі держави запевнюють своїм громадянам на чужині також духовну опіку. Консуляти або окремі товариства, що дістають грошеву допомогу від уряду (напр. італійське товариство імени Данте Алігієрі, організують у більших скупченнях еміграції школи, дитячі садки, курси, допомагають організувати культурно-освітнє і спортове життя. Поодинокі держави висилають на державний кошт студентів, щоб вчилися в чужих високих та професійних школах, та науковців і мистців, щоб поглибили своє знання.

І. Р. О. — це немовби безтериторіальний уряд всіх «гнаних і голонних» — всіх біженців світу. Його завданням є : дати подібну допомогу тим усім, які живуть на чужині і не користуються опікою ніякого уряду.

* * *

Звичайно, опіка І. Р. О. відрізняється від опіки уряду над своїми громадянами закордоном. І. Р. О. не дає духовної опіки — кожна національна група біженців мусить сама зорганізувати своє культурне життя. І. Р. О. не може воювати збройно проти держави, яка скривдила б біженців. Зате має І. Р. О. одне важке завдання, яке не стоїть перед ніяким урядом: дати мільйонів людей, вирваних з рідного ґрунту працю.

Головним завданням матеріальної опіки над біженцями є : дати їм змогу якнайскоріше заробити на прожиток та уможливити їхній поворот додому («репатріація») або поселення в інших краях, де вони могли б заробляти («ретаблісман»). Репатріація легша і дешевша — це лише кошти транспор-

ту — тому в інтересі І. Р. О. було б, щоб якнайбільше скитальців повернулися додому, щоб залишилися лише ті, які справді не можуть повернутися. Звичайно, тут може йти хіба про намову, але ніколи про примус.

Постійне утримання запевнює І. Р. О. лише тим скитальцям, що не можуть заробити на прожиток з огляду на вік чи на стан здоров'я. Всі працездатні мають жити на ласкавому хлібі лише тимчасово — до переселення. На жаль, переселення йде дуже пияво — І. Р. О. повстало досить пізно, держави — члени І. Р. О., не давали йому своєчасно потрібних грошей, транспортних засобів, не спішать приймати до себе скитальців. Наслідок такий, що вже третій рік після закінчення війни, мільйон людей живе у примусовому безробіттю, в часі, коли стільки рук потрібно для відбудови знищеної війною Європи та для колонізації заморських країн.

Як бачимо, можливості, що їх І. Р. О. розкриває перед скитальцями не однакові в Німеччині й Австрії, інші як в краях, де скитальці можуть поселитися на постійне життя. В Німеччині й Австрії на першому пляні стоїть матеріальна допомога, бо в цих знищених війною і частинно перелюдених (західні зони) краях, заробіткові можливості невеликі. На другому місці стоїть правне оформлення — скитальці не мають особистих документів, з якими могли б виїхати за кордон. Навпаки, в державах, де легко знайти заробіток, як у Франції, Бельгії, Англії та в американських краях, матеріальною допомогою користуються лише непрацездатні одиниці; крім того скитальці, які мають надію знайти кращі можливості заробітку в інших краях (напр. в Аргентині) можуть дістати від І. Р. О. безкоштовний переїзд.

* * *

В 1947-48- бюджетному році пе-

редбачено на репатріацію чотири і пів мільйона доларів, але фактично було витрачено лише 3 міль. 850 тисяч, тому решту призначено на устаткування. На 1948-49 рік призначено вже лише 2 міль. 300 тис. на репатріацію. Вертається додому чимало громадян західно-європейських держав та китайців, які до війни жили в малайських краях. Зате, коли йде про Східню Європу, до повороту зголосилися хіба поляки, що скитаються по Середньому Сході. За останній рік І. Р. О. переконалось, що годі рахувати на поважнішу репатріацію скитальців споза «залізної заслонки».

Тому тепер на перший плян висувається переселення біженців до інших країн. Кожний скиталець, що має право на опіку І. Р. О., має право і на переселення на кошт Організації — байдуже, чи він довоєнний чи повоєнний біженець, чи йде одинцем, чи гуртом.

В сучасний момент 12 держав вислали до Німеччини свої місії, які вербують робітників між скитальцями та відсилають їх групами. Навпаки, переселення одиницями, родинами чи дрібними групами відбувається на кошт І. Р. О., яке оплачує транспорт, візи і прожиток. Пересічні кошти переселення одної особи — понад 200 доларів. В жовтні й листопаді 1947 І. Р. О. переселило майже 22 тисячі скитальців гуртом і понад 2 тисячі одиницями. Разом, до кінця листопада 1947 переселено 117 тисяч біженців, до кінця червня 1948 мають надію переселити 234 тисячі.

Окремі питання висуває улаштування інтелігентів та різних фахівців. У цій справі І. Р. О. скликає в квітні цього року окрему конференцію в Женеві.

* * *

Найголовнішою перешкодою у переселенні скитальців є недостача транспортних засобів. І. Р. О.

винайняло 9 кораблів, якими може перевозити, щомісяця по 5 тисяч скитальців; крім того чимало скитальців переїжджає на кошти ІРО, приватними суднами. В Німеччині й Австрії 42 залізничні поїзди на місяць, перевозили скитальців до пристаней та до Західньої Європи. В Італії та в Німеччині улаштувало І. Р. О. два окремі перехідні табори для переселенців.

Не приймають добрих фахівців, яких їм під цей час не дуже потрібно. Не приймають людей, які незовсім здорові, але можуть виконувати легку роботу, працюючи в різних званнях. Беруть дуже високу оплату за в'їздові візи. Не дають імігрантам громадянства, а не натуралізованих не допускають до різних професій — навіть до таких, що засадничо доступні для

5. Сесія Підготовчої Комісії І. Р. О.

Друга перешкода у переселенні — це самі такі держави, які приймають скитальців. Виконавчий секретар І. Р. О. жалується у своєму звіті, що поодинокі держави приймають лише здатних до важкої праці одиниць, без їхніх рдин, або погоджуються приймати родини щойно пізніше. Не приймають рдин, яких хоч один член є хворий, дарма, що інші члени можуть запевнити йому прожиток. А також не погоджуються, щоб ціла родина працювала в тій самій місцевості.

чужинців.

Наслідок тієї егоїстичної державної політики такий, що устаткування біженців проволікається — вони сидять в таборах, проїдаючи гроші І. Р. О., замість працювати продуктивно. Тому виконавчий секретар І. Р. О. запропонував конференцію держав, які прийняли б імігрантів, щоб запропонувати їм план справедливого переселення скитальців. Щоб перебороти перешкоди, І. Р. О. інформує про скитальців, видаючи брошури, кому-

нікати, матеріяли для преси та організує радієві передачі.

* * *

Окремі завдання ставить перед І. Р. О. правна опіка. З одного боку І. Р. О. має видавати скитальцям окремі пашпорти, з якими вони могли б виїхати за кордон, з другого боку дбає про те, щоб покращити загальне правне положення скитальців.

На внесок представника І. Р. О., Комісія Оборони Прав Людини Об'єднаних Націй прийняла до проекту Деклярації Прав Людини окремі постанови важні для ски-

тальців : право вільно виїжджати зі свого чи чужого краю (з обмеженням для злочинців та зобов'язаних до військової служби), право азилю (з якого не користали б лише уголовні злочинці та люди винуваті у затіях, проти цілей і засад Об'єднаних Націй), охорона чужинців перед самовільним видаленням з території чужої держави. Щоб скитальці не залишилися без опіки після ліквідації І. Р. О., запропоновано, щоб Організація Об'єднаних Націй взяла під свою опіку всіх, що не користуються опікою ніякого уряду, за винятком злочинців та людей, які допустилися вчинків незгідних з засадами й цілями Об'єднаних Націй.

НЕВИКОРИСТАНІ МОЖЛИВОСТІ

В якому ступені користуються з тих можливостей, що їх дає І. Р. О., українці? Більша частина наших скитальців в Німеччині й Австрії живе в таборах І. Р. О. Чимало українців — зокрема з Франції та Швейцарії — виїхало на кошт І. Р. О. до Південної Америки. Зате коли йде про допомогу для непрацездатних, ми не можемо похвалитися ніякими досягненнями. Українці досі не дістали жодної допомоги

Чому воно так? Тому що нам ще до тепер не пощастило взяти в руки зовнішнього представництва української еміграції. Офіс Нансена був під російським впливом, тому він вважав усіх східноєвропейських біженців (за винятком вірмен) «російськими біженцями» і підпорядкував українських біженців російському офісові. А що сорочка ближча ніж кожух, для наших біженців залишалося небагато.

Яка на те рада? Тут не pomoже бідкатися, нарікати на кривду, на доленьку нещасну — тут треба скоро діяти: треба взяти в українські руки, раз на все відділяючи українську біженську громаду від російської. Щоб це здійснити, треба доказати, що українців у Франції є багато та що всі вони вважають себе окремим народом, що вони домагаються відділення від російської еміграції та створення окремого українського офісу. А доказовий матеріал дасть нам перепис українців у Франції.

Від наслідків перепису багато залежить. Колиб ми дістали лише тисячу виповнених переписних листків, росіяни могли б сказати : «У Франції є лише тисячу українських сепаратистів, які домагаються українського офісу з чисто політичних мотивів. Маса українських біженців не відгукнулася на перепис, бо вона хоче залишитися при

російському офісі, вважаючи себе нерозривною частиною «триєдиного російського народу». А коли й повстане окремий український офіс, на нього припаде лише одна стошіддесятя частина допомоги, призначеної для нансенівців, яких є у Франції 160 тисяч.

Тепер уявім собі, що всіх 50 тисяч українців у Франції взяло участь у переписі. Ніхто не зможе знехтувати такого однозгідного вияву народньої волі, не зможе відмовити згоди на український офіс. 50 тисяч — це приблизно десята частина всіх біженців. Якщо дістати відповідну частину з допомоги І. Р. О. — скільки непрацездатним людям можна б забезпечити існування — скільки старцям, вдовам з дрібними дітьми, хворим, інвалідам, які серед найчорніших злиднів пробиваються крізь важке емігрантське життя. Справа великої ваги з людського погляду.

А тепер гляньмо на неї з становища нашого громадського життя. Знаємо, яке воно кволе тому, що нема кому в ньому працювати, бо всі скитальці мусять важко заробляти на прожиток. Уявім собі, що лише ті, які з трудом заробляють на злиденне життя, дарма, що на це не дозволяє їм вік ані здоров'я дістали скромну безпеку від ІРО.

Коли б ми могли заповнити прожиток кільком нашим стареньким ученим і мистцям, вони збагачували б нашу культуру та гідно репрезентували б її в Парижі — найбільшому культурному осередку світу. Ми могли б зробити те все, чого нарід чекає від своєї політичної еміграції.

Але щоб здійснити всі наші бажання, треба спромогтися на одно масове зорганізоване зусилля — треба сказати скільки нас та хто ми.

НАШЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО ПЕРЕД І. Р. О.

І. Р. О. — офіційна міжнародня установа — співпрацює з приватними громадськими організаціями: з одного боку з добродійними, яких завданням є допомагати скитальцям, з другого боку з біженецькими організаціями.

Добродійна організація, яка хоче допомагати скитальцям, підписує з І. Р. О. умову, що означає, яка саме має бути допомога, для яких скитальців, в яких країнах тощо. В січні цього року діяло разом в Німеччині 23 добродійні організації, у Франції 20, в Австрії та Бельгії по 13, в Голяндії 5, в Португалії 3, в Італії та в Іспанії по 2. Найбільша добродійна організація у Франції — це французь-

ка «Суспільна Служба Допомоги Емігрантам», що через неї І. Р. О. розподіляє індивідуальні допомоги. Майже всі добродійні організації, що діють у Франції, є французькі або міжнародні, за винятком 5-ох жидівських. Навпаки, в Бельгії є різні національні добродійні організації: кілька жидівських та по одній естонській, латишській, югословянській та австрійській.

Єдині українські добродійні організації, що підписали договір з І. Р. О. — це Об'єднаний Український Американський Допомоговий Комітет та Український Канадійський Допомоговий Фонд, що перебрали опіку над нашими ски-

тальцями в Німеччині. Те важке завдання лежить на трьох заморських українцях — коли інші добродійні організації мають по кілька десятків, а то й по кілька соток урядовців (напр. Об'єднаний Жидівський Комітет має в Німеччині 291 працівників. Бритійський Червоний Хрест 200, І. М. К. А. 117. Палестинська Агенція 100).

цями І. Р. О., а що в персоналі організації поодинокі народності заступлені дуже нерівномірно, багатьом біженцям могла б загрожувати кривда.

На останній п'ятій сесії І. Р. О., представники українців та інших народів висунули домагання, щоб І. Р. О. визнало національні представництва — і вони досягнули те.

НАЦІОНАЛЬНІ ПРЕДСТАВНИКИ НА 5. СЕСІ І. Р. О.

Другий зліва інж. С. СОЗОНТІВ, голова Української Громадської Опіки у Франції, третій А. ЯРЕМОВИЧ директор Центрального Українсько-Допомогового Бюро в Лондоні, четвертий посол ФЕЛЬДМАНС, представник Латиського Комітету.

Конституція І. Р. О. не передбачає ніякого представництва поодиноких національних груп. Це поважний недолік, бо ж скитальці — це не одна суцільна маса. Поодинокі національні групи мають свої спільні інтереси, які можуть обстоювати лише їхні національні представники. Чимало скитальців не знає світових мов, якими вони могли б порозумітися з урядов-

чого не вдалося досягнути біженецьким організаціям в Німеччині. Спеціальний комітет, який вислухав бажання представників біженців, ухвалив, по довгій дискусії, внесок, щоб урядовці І. Р. О., в центрі й на місцях, «тримали якнайтісніший зв'язок з особами або групами, які, офіційно чи ні, репрезентують біженців і переміщених осіб, що їм помагає І. Р. О. — щоб

краще пізнати становище й проблеми біженців та краще поінформувати їх про цілі І. Р. О.. Коли та постанова ввійде в життя, наша організація на всіх її щаблях — від таборових рад до Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині — матиме змогу тримати офіційний зв'язок з відповідними клітинами І. Р. О.; подібно і в інших країнах, де українська еміграція зорганізована і здатна тримати зовнішні зв'язки.

Але хто заступатиме всю українську політичну еміграцію в Європі перед централею І. Р. О.? Чотири конференції радили над створенням всеєвропейського осередку української еміграції — і до нині нема такого осередку. Остання четверта конференція, в серпні 1947 року в Парижі, доручила Центральному Представництву Української Еміграції в Німеччині виконувати

тимчасово обов'язки всеєвропейського осередку та створити в Парижі свій секретаріат для зовнішніх зв'язків — на жаль, до тепер такого секретаріату чомусь нема. 300 до 400 тисяч українських біженців не має до нині нормального, побудованого на широкій демократичній базі, представництва перед централею І. Р. О. та взагалі перед зовнішнім світом. Підчас останньої сесії заступав українську еміграцію директор Центрального Допомогового Бюра в Лондоні — представництва української заморської еміграції та голова Української Громадської Опіки — об'єднання громадських установ у Франції, цебто демократичного представництва частини української еміграції. Праця, яку вони там виконали, potwierджує потребу остаточного оформлення нашого осереднього представництва.

**ПРОСИМО ПОВІДОМЛЯТИ НАС ПРО ВСІ ПОДІЇ
З ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ**

**ОПОВІСТКИ ПРО УКРАЇНСЬКІ ІМПРЕЗИ
МІСТИМО БЕЗКОШТОВНО**

Степан Евин „ІХ БУЛО ТРЬОХ“, вид. 1947 р.

Наша, доволі вбога, пригодницька література збагатилася новою книжкою, пера талановитого письменника. Вона цінна тим, що пригоди трьох українських хлопців проходять на Україні в сучасній добі та що виразно бренить у ній патріотична нота. Здоровий український, хоча дещо «босяцький», гумор переплітається з жахливими картинами більшовицького та німецького терору над українським населенням. Хлопці ж — що на початку книжки являються «безпритульними» — мужніють на очах читача в твердому підсоветському житті й наприкінці першого тому виростають на боєвиків, свідомих свого завдання та з чітко окресленою метою боротьби.

Автор вміло творить комічні ситуації, діалог у нього бездоганний та гарні описи української природи і великих

міст України (Одеса, Харків): Одначе — читачеві видається, що ці три підлітки надто розумні, надто інтелігентні на свій вік. Та це, мабуть, вина того життя, яке ведуть діти в Україні, відірвані від батьків, засланих на Соловки, або померлих з голоду... Діти, що ночують під мостами, подорожують під товаровими вагонами та харчуються тим, що вкрадуть на базарі. Діти, на яких раз-у-раз робить облави міліція та НКВД, як на бездомних собак...

Не зважаючи на деяку неохайність мови та, особливо, коректи, книжка надзвичайно цікава. Її читається «одним духом» та нетерпляче чекається дальших томів.

Мистецька обгортка В. Ласовського надає книжці культурного вигляду.

Л. В.

З ПАШОГО ЖИТТЯ.

УСПІХИ НАШОГО СПІВАКА В БЕЛЬГІІ ТА В ІСПАНІІ

Відомий український тенор, Василь Тисяк дав п'ять концертів у бельгійських містах: Брюссель, Лєж, Шарлеруа, Буа де Люк та в Моне, в грудні 1947 та в січні 1948. Акомпаніював наш композитор Юрій Фівла. В січні п. Тисяк тричі виступав у великому оперному театрі в Барселоні. Бельгійські часописи дали дуже прихильну оцінку, підкреслюючи мелодійність та оригінальність української пісні, також рецензії іспанської преси були дуже прихильні.

В найближчому сезоні п. Тисяк співатиме в Бельгії, в 10-ох операх, крім того дасть кілька українських концертів та співатиме українські пісні в бельгійському радіо. На квітень запросили його на 10 виступів до мадридської опери; він дасть в Іспанії також кілька концертів українських пісень і арій.

КОНЦЕРТИ В АНГЛІІ

Український хор «Бурлака» співав 8 лютого у британському радіо. 11 лютого виступив цей хор, з бандуристами та танковою групою, у телевізійному студіо британського радіо. Слід згадати, що перед місяцем відбулася телевізійна передача зразків українського народнього мистецтва.

Хор «Бурлака», у склад якого входять 34 співаки, організувався перед 3-ма роками в Італії; від року він є в Англії. Від 7 січня до 8 лютого, хор зробив дві поїздки по українських робітничих осередках та по таборах полонених, і відбув понад 30 виступів; три рази виступав у Лондоні. У місяці березні хор виїжджає для подачі концертів по Шотландії. Хором «Бурлака» диригує п. Ярема Гордій, де виступає співацька вісімка й капеля бандуристів.

ДОПОВІДІ В КАНАДІ

Канадійське міністерство освіти почало в січні доповіді по радіо в українській мові про історію та розвиток Канади. Між іншим, подано там життєпис двох перших українців, що виїмігрували до Канади.

З ТЕАТРУ

Українська Артистична Група в Парижі відіграла з успіхом у суботу 24. I. 1948 р. п'єсу Тобілевича «Наймичка».

УКРАЇНЕЦЬ — ШАХОВИМ МІТЦЯМ ПАРИЖА.

Наш відомий шахіст, чемпіон Львова та Галичини, проф. Степан Попель, отримав перехідну чашу м. Парижа на 1948 р.

УКРАЇНЦІ В АМЕРИКАНСЬКИХ ФІЛЬМАХ

В Голівуді — центрі американської фільмової промисловості — є декілька українців, що зай-

мають визначні пости : 1) визначний і популярний в ролях любовника артист Іван Годяк, 2) незрівняний у характерних ролях Мікі Мазуркі, якого фільмують усі студії, 3) Лізавета Скот — з походження українка, 4) Паливода — здібний рисівник, співробітник Діснея, відомого творця рисункових фільмів, 5) В. Титла — один з директорів великої фільмової фірми «Парамаунт», 6) Дир. Скегар — спеціаліст кольорових фільмів, 7) Дир. Едвард Дмитров — один із головних директорів іншої великої фільмової фірми Р. К. О., 8) Бандурист Емець — з якого крутять останній фільм з його мистецькою групою на бандурі.

УКРАЇНЦІ ВИЇЗДЖАЮТЬ З КИТАЮ

Більшовицька окупація Маньчжурії принесла болючий удар для української колонії в Харбїні; чимало визначних українських емігрантів розстріляли.

Тепер залишилися в Китаю дві українські колонії : в Шангаю (коло 200 людей) та в Тяньцзіні (кілька десятків). З огляду на офензиву червоної армії, українці хотіли б найшорше виїхати Китаю до Аргентини. На жаль, кошти переїзду дуже високі — 950 доларів від одної особи.

Посмертні згадки

Високопреосвященніший О Л Е К С А Н Д Е Р (Іноземец), Митрополит Поліський і Пинський, помер 9 лютого. Похоронено 12 лютого, на кладовищі Вальдфрїдгоф у Мюнхені. Покійний заслужився для Української Православної Церкви у важкий для неї час тим, що висвятив двох єпископів і тим способом дав змогу створити канонічну ієрархію.

***

Катря ГРІНЕВІЧЕВА, відома українська письменниця (автор збірки легенд «По дорозі в Сихем», новель з життя українських біженців першої світової війни «Непоборні», історичних повістей «Шеломи в Сонці» та «Шестикрилець», редактор часопису для дітей «Дзвіночок») померла в 73-му році життя. Похоронено її 29 грудня 1947 в Берхтсгадені.

***

Борис САМОЇЛОВИЧ, старшина української армії, оперовий співак, помер 28 січня в таборі Шляйсгайм, в Німеччині.

***

К о н с т а н т и н ЧЕСНІШИЙ-БАРІШЕВСЬКИЙ помер 13 грудня 1947 р. в Парижі, після довгої й тяжкої хвороби.

Покійний, син священника, походив з старої козацько-дворянської родини з Полтавщини (народився 25. 5. 1883 р.) Скінчивши духовну семінарію, працював спочатку як урядовець в Контрольній Палаті в Катеринославі, потім кинув службу і зайнявся хліборобством на своєму хуторі, поки не був призваний підчас першої світової війни. По скінченні школи прапорщиків, виступив на фронт, де дістав підвипення до підпоручника — був ранений і повернувся додому. Після віднов-

лення Гетьманом Павлом козацького устрою, вступив в Золотоношський козацький Полк, як молодший старшина, брав участь у боях проти більшовиків і виїхав врешті на еміграцію через Німеччину до Франції, де вже її перебував до самої смерті.

Покійний був безкомпромісовий український консерватист, переконаний гетьманець і твердо стояв на цьому шляху до кінця свого життя, налякавши від 1924 р. до гетьманського руху.

Ця твердість характеру, чесність і прямотиність, робили його цінним членом українського суспільства і надійним товаришем своїх однодумців по організації, за що його дуже цинили всі, хто був з ним ближче знайомий.

Будучи дуже релігійною людиною, покійний завжди цікавився життям Української Православної Церкви, допомагаючи практично улаштуванню храму.

Бог не дав йому можливості померти на рідній Землі, з якою він був зв'язаний всіма фібрами своєї душі; прийшлося лягти в чужому краю. Нехай же буде легкою йому чужа земля. В. П. П.

Б. П.

**Книгарня «Громада» в Парижі
вислаб, по одержанні грошей ;
ЮВІЛЕЙНИЙ
КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ
на 1948 р. ціна 150 франків.**

■ ■ ■

**КИШЕНЕВИЙ КАЛЕНДАРЕЦЬ
на 1948 р. ціна 10 фр.**

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОПІКА

13, Rue Taine — Paris 12°.

РАДА Громадської Опіки просить :

1. Писати якнайкоротше.
2. Писати розбірливо свої адреси на конверті і в середині листа.
3. Посилати на відповідь поштові значки, в противнім разі листи будуть лишатися без відповіді.
4. Прохання про розшуку родичів і знайомих адресувати на окремих листках для зручності передавання їх до друку в газетах.
5. Адресуючи листи нашій організації, яка визнана громадським допомоговим Центром, треба писати по-українськи — «Громадська Опіка», а по-французьки — «Entr'aide Ukrainien». Не мішати з Суспільною Опікою (Service Social) — при Греко-Католицькій Українській Місії, 186 Boulevard St. Germain.

6. Просимо повідомляти Громадську Опіку про хворих в шпиталях, про хворих старих, калік і сиріт без догляду дома, про військовополонених, що досі не переведені на вільну роботу, про українців у в'язницях і арештах.
7. Звертаючись про допомогу, подавати докази перебування її (посвідки укр. організацій, лікарів, мерій, знаних громадян). Безпідставні прохання розглядатися не будуть. При всіх зверненнях про послуги і допомоги дагу № квитка і підпис збирача, якому заплачено національний податок.
8. Заступник Голови п. Заблоцький і Референт допомогових справ п. Лубенець приймають щодня в Українському Домі; Генеральний Секретар п. І. Косенко приймає в понеділок і четвер від 15 год. до 18 год. і в суботу від 15 год. до 17 год.

П. Голова і інші референти приймають по спеціальній умові.

9. Гроші посилати на адресу скарбника п. Очеретного : 8, rue de Paris, S. Denis (Seine).

10. Членом Укр. Громадської Опіки у Франції можна стати, записавшись до одної з тих укр. організацій (їх нині є 16), які творять Громадську Опіку, і внісши 100 фр. національного податку за біжущий рік.

ДО ВІДОМА ЗБІГЦІВ В НІМЕЧЧИНІ ТА АВСТРІЇ

Громадська Опіка допомагає незможним збігцям, які прибувають до Франції на працю чи переїздом до других країн, в міру своїх можливостей,

які є дуже обмежені : американським одягом, даремними обідами, приміщенням до свого гуртожитку, порадами, вказівками і рекомендаціями щодо ріжних формальностей вироблення документів на прожиток і на працю і т. д. Громадська Опіка робить всі заходи, щоб заопіковані збігці ставали якнайшвидше на власні ноги і не відбирали допомоги пізніше прибуваючим збігцям.

Щоб мати допомогу Громадської Опіки, всі прибуваючі до Франції збігці, мусять мати посвідки організації, членами яких вони були в зонах.

***

В цей час на працю у Франції беруться чужинці-робітники до копалень і для хліборобства, цебто в більшості на некваліфіковану тяжку роботу.

Незаконний приїзд карається дуже великим штрафом, відібранням майна, в'язницею і часом, навіть, видаленням за межі держави, особливо, коли штраф не заплачений своєчасно.

Прибуваючим студентам Громадська Опіка допомагає, як збігцям, і щодо їхніх спеціальних студентських потреб направляє до Укр. Академічного Товариства у Парижі (Голова проф. О. Шульгин).

Приїжджаючи до Франції, треба знати такі адреси :

1) Громадська Опіка (Entr'aide Ukrainienne 13 rue Taine, Paris 12, метро Daumesnil).

2) Православна Українська Церква, 5, rue Gasnier-Guy, Paris 20, Метро Martin Nadaud.

3) Греко-катол. Церква, 186, Boulevard Saint-Germain, Paris 6, Метро Saint-Germain des Pres.

4) Бібліотека С. Петлюри (Bibliothèque Ukrainienne, 24, rue de la Glacière, Paris 13, Метро Glacière.)

5) Об'єднання Українських Робітників — 13, rue Taine.

6) Товариство б. Вояків Армії УНР — 24, rue de la Glacière.

Більше складні відомості про Францію — Секретаріат Громадської Опіки подає, в разі потреби, листовно, але для цього треба прислати міжнародні купони на відповідь.

ЯКУ ДОПОМОГУ ДАЄ УКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОПІКА У ФРАНЦІЇ?

БЕЗДОМНИМ дає на короткий час притулок.
ПОТРЕБЮЮЧИМ видає двічі на день скромне харчування і час від часу допомагає харчовими продуктами, які прислані Українським Допомоговим Комітетом в Америці.

ЛЮДЯМ БЕЗ ДОКУМЕНТІВ допомагає легалізуватися.

БЕЗРОБИТНИМ допомагає дістати працю в Парижі чи на провінції.

НЕОДЯГНЕНИМ допомагає одягом і взуттям, яке прислане Українським Допомоговим Комітетом в Америці.

ХВОРИМ, що лежать в шпиталях, заступництвом перед адміністрацією.

ИНВАЛІДАМ — клопотанням про допомоги перед ІРО, КАРЕ пакунками і грошми.

ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМ — заступництвом перед Інтернаціональним Червоним Хрестом і перед французькими владами.

ТИМ, ЩО ІДУТЬ ДО ФРАНЦІЇ ЧИ ПІ ПЕРЕЇЗДЖАЮТЬ — інформаціями, вказівками і клопотанням про візи.

ТИМ, ЩО ШУКАЮТЬ РОДИЧІВ — друкуванням оповісток в місцевих газетах.

***

ДЛЯ УДЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ Громадська Опіка відсилає заінтересованих до відповідних організацій — членів Громадської Опіки.

СТУДЕНТІВ — до «Кодуса» і Студентської Громади.

НАУКОВЦІВ — до Академічного Товариства та бібліотеки ім. С. Петлюри.

РОБИТНИКІВ — до Об'єднання Українських Робітників у Франції.

БУВШИХ ВОЯКІВ І ИНВАЛІДІВ — до Товариства бувших вояків Армії УНР у Франції.

В РЕЛІГІЙНИХ СПРАВАХ — до Допомогових Товариств при українських церквах: православній, греко-католицькій та євангельській.

В СПРАВАХ ШКІЛЬНИХ — до Академічного Товариства та до Батьківського Комітету української дитячої школи в Парижі.

В СПРАВАХ АРТИСТИЧНИХ І КУЛЬТУРНО-ОСВІТНИХ — до Товариства українських митців, Товариства прихильників української культури та до Товариства «Пісня Рідного Краю».

Громадська Опіка у Франції допомагає всім українцям по мірі своїх можливостей.

Коли бажаєте від неї більшої діяльності й допомоги, поміжіть їй, але не порожніми словами, а щирими ділами і заботами.

ДОПОМОГА

Рада Громадської Опіки розподілила між хворими, немічними і незаможними членами української колонії у Франції з нагоди Різдвяних свят і Нового Року 50 пакетів КАРЕ, що були одержані з титулу Об'єданого Українського Допомогового Комітету Аме-

рики від Паризької Організації КАРЕ.
З цієї нагоди Рада Громадської Опіки висловлює Об'єданому Комітетові найщирішу подяку і признання.

ДО ТИХ, ЩО ІДУТЬ ДО ПАРАГВАЮ

Голова Допомогового Комітету в Парагваї п. Падучак повідомляє, що «якби хтось їхав до Парагваю через Бразілію, то треба, приїхавши до Ріо де Жанейро, брати залізницю до порту Есперанза на річці Парагвай, а звідти пароплавом аж до Асунсіон». Щодо приїзду до Парагваю емігрантів, то він же пише таке :

«Найбільше прибуло євдів; вони прибувають всі сотками до Асунсіону, також прибуло кілька родин поляків і німців, менонітів німецьких прибуло уже 3.000, тільки наші бояться того Парагваю і не знають причини тому».

ПОДЯКА

Пан П. Матичак з Сансу прислав для Української Громадської Опіки 1.200 фр., зібраних на весіллі п. Г. Бублинського 31 січня 1948. Жертовдавцям щира подяка.

ПЕРЕПИС УКРАЇНЦІВ

Для якнайуспішнішого захисту прав української еміграції у Франції, виявилась konieczність зробити докладний перепис усіх українців.

Просьте НЕГАЙНО ЗАРЕЄСТРУВАТИСЯ в Українській Громадській Опіці, висилаючи ось такі дані :

1. Прізвище, ім'я.
2. Дата народження.
3. Яка визначена державна принадлежність в карті ідентичности.
4. Теперішня адреса.
5. Професія.
6. Освіта.
7. З якого часу у Франції.
8. Родинний стан.

НА АДРЕСУ :

Entr'Aide Ukrainne 13, rue Taine,
PARIS 12-е.

І Р О З Ш У К И

Українська Громадська Опіка просить оголо-
сити :

ЯКОВЛІВА Тихона шукає IGLIN Iwan,
Burgdorf (Hannover), D. P. Camp IRO, Bar.
19, Allemagne.

ЗАКОРЧЕМНУ Маню шукає BONDAR Ste-
pan, E. V. W. Hostel, West-Fen Road, Ely,
Cambs, England.

ГОРОХІВСЬКОГО Миколу шукає KRYCH
Iwan, Goettingen, Geismarlandstr. 22, Woerth
Kaserne, Brittsche Zone, Allemagne.

ӘРЕМЧУКА Саву шукає KOSTIUK Pazar,
D. P. Camp St. Martin, III19, Villach, K/rnten,
Austria.

КОЛОДІЯ Стефана шукає KOLODIJ Peter,
Harrober Hoster, Room 2, Nr. Selverton, S. De-
von, England.

МЕЛЬНИЧУКА Николу, КМЕТЮКА Івана,
ХАРУКА Василя, ТИМКО Марію, БОДНАР
Афію, ТКАЧА Івана шукає PICHOROWYTCN
Iwan, 56 Camp Bodesdale, Diss Norfolk, Grande
Bretagne.

КОСТИВА Юрна шукає KOWALCZYN Fedir,
Horbling Camp 80, Sleaford Lincolns, England.

ДАТКУН Анастасію або Марду, КРОХМА-
ЛЮКА Василя, шукає Datkun Softa, Aschaf-
fenburg, Lagarde-Kaserne, Bl. I, Zim. 17, Alle-
magne.

КРУЧКІВІЧ Теофілію шукає LESKIW
Stepan, Rottersalch, p. Rosstol, D. P. Camp
1041, Bl. 17, Z. 2, U. S. A. Zone, Allemagne.

ГОЯ Володимира шукає GOJ Bohdan, Full
Sutton Holding, Hostell Nr. York, England.

ВАРЕНИЦЮ Остара шукає WAREIIZIA Dmy-
tro, Ukrainian Camp UNRRA, Area Teant 1041,
Weissenburg IFBay, Jahnstr. 29, USA Zone, Al-
lemagne.

САНДАЛЮКА Василя шукає MINDZIAK
Mykola Trier (Feien), Bl. I, Z. 28, Franz. Zone,
Allemagne.

БОРА Тарію шукає KOWALYSHYN John,
4936 N. Warnock ST, Philadelphia, 41, Pa, Etats-
Unis.

Дітей ЖУРИЛА Дмитра шукає ZURYLO An-
ton, Kimbers Hostel, Maidenhead, Bucks, Angle-
terre.

МЕДВІДІЯ Данила шукає CHORNYJ Stefan,
79 P. W. Camp, Revesby nr. Boston Links, Grande
Bretagne.

ФУЧКА Михайла, ГАНЧИКА Михайла та
ГАНЧИК Катерину шукає WUSYK Osup, Bake
Noste, H. Germans, Cornwall, Angleterre.

ТИСОВСЬКІВ Катерину та ТИСОВСЬКІВ Па-
раску шукає MENTUS Fedor, Westmoeland-
W. A. E. C. Broug. Ham. Hall Nr. Penrith Hostel,
Angleterre.

КАРПЕНКА Антона Васильовича, ГЕРГЕЛІЯ
Степана Ошськовича та КОБАЛЕНКА, сина
Григорія Прокоповича Коваленка шукає GER-
GEL J., Mainz-Kastel, Golz-Kaserne, Ukr. Lager,
USA Zone, Allemagne.

КІЛЯРА Петра шукає KILAR Pelah a, Mitten-
wald, Jaegerkaserne, Bl. VI, II.

ТОМАШЕВСЬКОГО Әвгена Павловича шукає
TOMASZEWSKA O., Regensburg, Ganghofer-
siedlung, Ukr. D. P. Camp, Paul Heyse Str. 2-160,
Allemagne.

ЗАГОРОДНУ Ольгу шукає John MYCHANY-
SZYN, Kempston Hardwick Hostel, E. 9. Nr
BEDFORD, England.

ЪАРАЙДУ Теодора шукає HAWAIDA Mychailo,
Camp D. p. Wolkering, post Koefering, Kreis
Regensburg, USA Zone, Allemagne.

МАЛЕТУ Юрія МОСКАЛІШІННУ Катерину
та МОСКАЛІШІННУ Анну шукає HOSZKO
Anna, Berchtesgaden-Strub, D. P. Lager «Orlyk»
5/50, Bayern, Allemagne.

ОЛЕКСЕВІЧА Степана шукає OLEKSE-
WYCZ Stepan, 56, P. O. W. Camp Boteswale,
Digs-Norfolk, England.

КОБИЛЬНЯК Марію шукає PONIALSZYN
Anna, Strub Jaegerkaserne, Berchtesgaden, Ba-
waria, USA Zone, Allemagne.

ШКЛАРСЬКОГО Гаврила шукає SZKLARSKI
Dmytro Oakdale Miners Hostel, Moes-y Gorn Lane,
Oakdale Monmoostshire, South Wales, England.

ДЖУГАНА Миколу і ДЖУГАНА Теодора
шукає DZUGAN Paul, 227/Huntlosen, D. P. Hos-
pital, 227/Assembly Centre, Huntlose/Oldenburg,
Allemagne.

ВАЩІКА Петра шукає BASNYK Mycha lo,
Loxley Hall A. E. C., Uttoxeter, Stafford Shire,
England.

ДОПОМОГА СТУДЕНТАМ

При Українському Академічному Допомоговому Т-ві в Парижі заснована окрема Комісія для Допомоги Українським Студентам (скорочено КоДУС).

» КоДУС « має призначати матеріальну допомогу тільки тим студентам, що на неї заслужили своєю працею та своїми морально-національними якостями.

» КоДУС « має перевіряти успіхи в праці студентів та слідкувати взагалі за їх наукою.

ГРОМАДЯНИ, ЖЕРТВУЙТЕ НА СТУДЕНТІВ !

Ваші гроші не пропадуть даремно, але принесуть користь нашій молоді й тим самим нашій Батьківщині.

Ми мусимо дбати про те, щоб наша молодь училася у великих культурних народів, серед яких Франція завжди стояла на першому місці. Ми мусимо допомогти в першу чергу тим, що вже студіюють на високих французьких школах. Відтак ми мусимо старатися спроводити до Франції хоч найздібніші одиниці нашої молоді, які ще залишаються в різних таборах.

» КоДУС « наперед висловлює щирю подяку всім жертводавцям і запевняє, що зібраний гріш буде належно поділений між студентами.

Ім'я кожного жертводавця та висоту пожертви подаватиметься до загального відома окремими комунікатами.

Гроші просимо пересилати на адресу :

Banque Centrale des Coopératives
31, rue de Provence, PAPIS 9-е.
Pour l'Entr'aide Académique Ukrainienne. Compte № 1627.

Харчові посилки та листування просимо пересилати на адресу ;
L'Entr'aide Académique Ukrainienne. 13, rue Taine, PARIS 12-е.

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Перш за все просимо наших читачів вибачення за всяку несправність, зв'язану з розсилкою перших чисел нашого видання « Громада ». Якщо прізвище Ваше або адреса написані недокладно чи з помилками, то просимо нам звернути при нагоді на це увагу. Ми доложимо зусиль, щоб в найближчому майбутньому усунути всі технічні помилки.

Одним **ДОЗВОЛЬТЕ ЗАПРОСИТИ ВАС ДО ПЕРЕДПЛАТИ** цього нашого видання. Ми не обіцяємо Вам чогось надзвичайного, але заявляємо, що **ЦЕ НАШЕ ВИДАННЯ БУДЕ ПОЯВЛЯТИСЬ ДВІЧІ В МІСЯЦЬ** т. зн., Ви напевно отримаєте передплачені Вами числа.

Ми будемо писати перш за все про сучасне України, її минуле та вигляди в майбутньому, про нашу еміграцію розкинену по цілому світі, про наші злидні чи радощі, про наші недотягнення чи успіхи. Крім того в **КОЖНОМУ ЧИСЛІ** будуть поміщуватись комунікати й оголошення центральної організації українців у Франції « Української Громадської Опіки » та товариств і організацій, що діють для добра української справи. Ця друга частина буде Вас втримувати в контакті з українським організованим життям у Франції.

Передплата квартално : 150 фр.
піврічно ..... 270 фр.
на рік ..... 500 фр.

Наша адреса: « **ГРОМАДА** »,
5, Rue Gaspar Guy, Paris XX.

Наше конто:
C C Postaux : Paris 565.800.

Книгарня Видавництва « Громада » поруває між іншим (ціни у фр. франках) :

Молитовник для православних	100	Іван Франко : Захар Беркут,	
— оправлений	150	історична повість	100
Молитовник для католиків ..	50	Діма : Волошки, поезії	100
Лотоцький : Княжа слава, істо-		М. Хвильовий : Вальдшнепи,	
ричні оповідання	120	повість	75
Календар-Альманах на 1948 р.		Кашенко А. : Під Корсунем,	
208 ст.	150	історична повість	75
Карта України, з часу 1917-		М. Гоголь : Тарас Бульба, істо-	
1920 рр.	45	рична повість	100
Український Буквар, М. Мат-		Ф. Дудко : Чорторий, повість	100
війчука	100	Ф. Дудко : Отаман Крук, по-	50
Єпископ Сильвестр : Церков-		І. Мазепа : Підстави нашого	
ний устрій в Україні (проект		відродження	100
статута Укр. Православної		Русальський В. : Рідний край,	
Церкви)	40	оповідання для школярів ..	60
Тесля І. : Наша батьківщина		Степан Евин : Їх було трьох,	
(Географія України)	120	повість	180
Кашенко А. : Зруйноване гніз-		Коцюбинський М. : Тіні забу-	
до, (історична повість)	70	тих предків	40
Стороженко О. : Марко Про-		І. Смолій : Дівчина з Вінниці,	
клятий (фантастична по-		оповідання	50
вість з часів Хмельниччини)	130	Гай В. : Мандрівка в безвість,	
Січинський В. : Чужинці про		пригодницька повість	80
Україну	80	Гай В. : Шукачі блакитних пер-	
Лебедь М. : Історія Українсь-		лів—пригодницька повість .	80
кої Повстанської Армії		Nouveau guide pratique de	
(УПА)	150	l'étranger (правний порядник	
«Українське Мистецтво», ба-		для чужинців у Франції) ..	50
гато ілюстрований мистець-		В. Volodymyrovych : L'Uk-	
кий альманах	150	raine sous l'occupation alle-	
О. Шульгин : Без території ...	180	mande	100
М. Шаповал : Українська со-		■ Книжки вислаємо поштою за	
ціологія	50	попереднім одержання грошей.	
І. Багряний : Тигролови, по-		■ На кошти пересилки просимо	
вість з життя українців на		дочисляти 10 фр.	
Зеленому Кліні, 2 томи ..	170	■ Гроші просимо вислати че-	
Данський О. : Хочу жити, про		ком поштовим PARIS 565800	
укр. політичних в'язнів в		■ Замовлення слати на адресу :	
німецьких концентраційних			
таборах, ілюстр.	100		

« HROMADA » 5, RUE GASNIER GUY — PARIS XX.